Alumna: Cinta Paloma Vila
Tutores: Anna M. Rifà i Eva Messeguer

La Guerra Civil des del balcó

El treball de recerca *La Guerra Civil des del balcó* se centra en la versemblança dels personatges protagonistes de la minisèrie *Des del balcó* (basada en quatre novel·les de Montserrat Roig i estrenada per TV3 el desembre de 2001), i en tot el context històric que els envolta. La sèrie fa un retrat de les dones del barri de l'Eixample de Barcelona durant els anys anteriors i posteriors a l'esdeveniment de la Guerra Civil.
M'agradaria començar aquest resum explicant l'origen i el perquè del tot plegat. Vaig decidir fer aquest treball de recerca perquè sempre m'ha interessat la història, en especial la de Catalunya. Penso que som el que som a conseqüència del que ha passat en el nostre ambient més proper, tant històric com familiar. Tots dos aspectes tenen un pes molt important en les nostres vides.
Vaig descobrir la sèrie *Des del balcó* ja fa uns anys i em va agradar molt com enfocava la Guerra Civil, episodi cabdal per al país, a través de la visió de les dones de l'època i mostrant diferents ideologies envers el conflicte bèl·lic i la postguerra. D'altra banda, el món audiovisual (el català, en especial) i el de la interpretació sempre m'han meravellat, la qual cosa va ser una altra raó per decidir-me a treballar sobre aquest tema en concret. Malgrat que al principi em va costar bastant delimitar el camp de recerca adequat per al treball, si hagués de tornar a començar-lo, tornaria

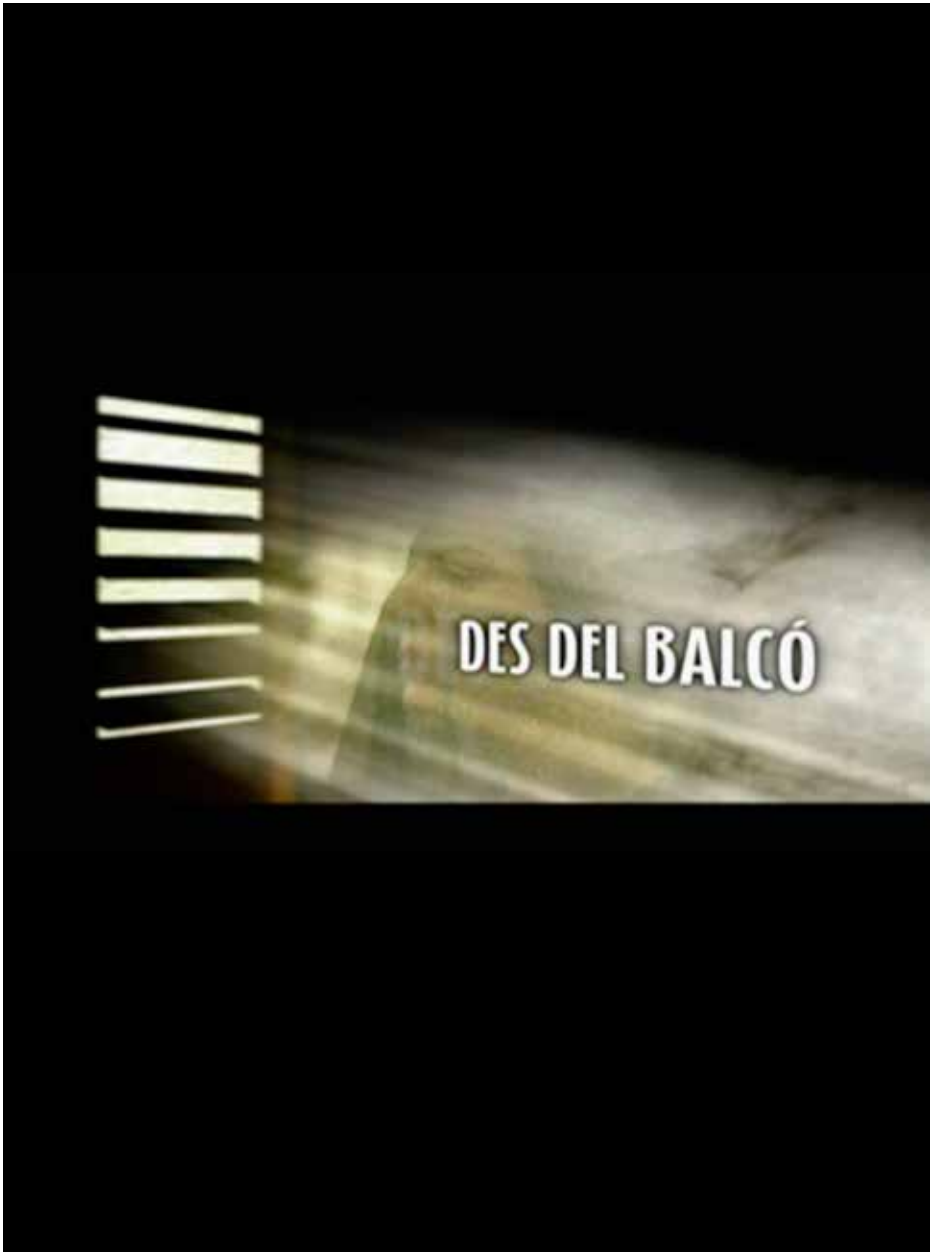
DES DEL BALCÓ

a triar aquest tema. Tot i que han estat moltíssimes les hores invertides en aquest projecte, he estat feliç realitzant-lo: qualsevol cosa que duguem a terme ens fa anar més enllà i ens pot endinsar en la nostra part més humana i emocional, allò més essencial que tots posseïm.

L'objectiu principal del treball ha estat poder comprendre l'opinió dels personatges de la sèrie a través de la seva manera de ser, de fer i de pensar, però també veure de quina forma la Guerra Civil els va afectar. És a dir, entendre les raons que tenen els personatges per justificar la seva posició ideològica envers el que va passar. i també la societat que ho va haver de viure, per tal de ser capaç de conèixer al màxim possible els motius de les diverses ideologies adoptades per cadascú. En resum, copsar l'essència dels protagonistes per comparar-la amb la de les persones reals. A més, també volia esbrinar quina relació hi havia realment entre la sèrie *Des del balcó* i les quatre novel·les en què està basada, és a dir, de quin tipus d'adaptació s'havia de parlar. Com és evident, han estat fonamentals els diversos visionats de la sèrie, la lectura de les novel·les de Montserrat Roig (*Molta roba i poc sabó... i tan neta que la volen*, *Ramona, adéu*, *El temps de les cireres* i *L'hora violeta*. Així com la seva anàlisi i la de la minisèrie, l'entrevista que vaig realitzar a l'actriu Lluïsa Mallol i la recerca necessària per fer els diversos apartats del treball. Si bé la manca d'informació en

línia ha estat una dificultat, encara va ser més considerable el fet d'haver de ser capaç d'interpretar totes les opinions i els sentiments dels personatges de la sèrie. Realment he disposat de poques fonts amb les quals poder treballar: tenia els sis capítols de la sèrie, les quatre novel·les i, com a reforç, podia consultar el document *Des del balcó, Dossier del projecte*, que es conserva a la Filmoteca de Catalunya (Barcelona). Tot i així, internet sí que m'ha servit per informar-me sobre la figura de Montserrat Roig, una escriptora que m'ha revelat altres cares del meu país i de la ciutat que sento tan propera a mi.

El treball consta de vuit apartats i l'annex. Després de la introducció, hi ha una explicació tècnica sobre la teoria de les adaptacions audiovisuals que m'ha portat a la conclusió que *Des del balcó* és una adaptació com a interpretació (gairebé és una adaptació lliure) de divergència estilística (es passa d'unes obres literàries modernes a un film clàssic) i de reducció (condensació de la història de quatre novel·les en sis capítols de cinquanta minuts aproximadament). A continuació, he situat la sèrie en el context de l'audiovisual en català amb els temes de la Guerra Civil, la postguerra i el franquisme. He fet recerca per trobar aquelles sèries i pel·lícules on algun d'aquests tres temes –o derivats– hi tingués un cert pes, i en les quals la versió original en català fos l'única llengua o la llengua compartida. Tot seguit comença la part pròpiament d'anàlisi, la part principal del treball: primer, l'anàlisi de cadascun dels llibres i després la de la sèrie (aspectes tècnics, personatges i, escena per escena, els sis capítols). Aquesta segona part l'he feta amb una graella on apareixien els minuts en què estava compresa l'escena, una descripció breu, els personatges que hi apareixien i una columna per marcar si en aquella escena es deia, es feia o simplement s'intuïa quelcom rellevant per al personatge quant al seu punt de vista sobre el conflicte. L'objectiu de tota aquesta part era extreure'n les visions de cada personatge i la justificació corresponent. Un cop fet això apareixen finalment les conclusions. Primer hi ha les conclusions per personatges: es contempla l'evolució dels set personatges principals (sis dones i un home) un per un i la seva visió respectiva de la Guerra Civil al llarg de la sèrie. Després hi ha les conclusions pròpies del treball de recerca. Per tancar, hi ha la bibliografia i la webgrafia, on hi ha ben ordenades totes les fonts que he consultat. L'annex consta de tres apartats: l'entrevista a l'actriu Lluïsa Mallol (que interpretava un dels personatges protagonistes femenins, la Patrícia Miralpeix), un context fotogràfic del poble de Siurana (petit poble del Priorat que apareix a totes les novel·les ja que és el poble natal d'una de les protagonistes) i uns arbres genealògics de les dues famílies en què se centra la sèrie (la família Miralpeix i la família Ventura-Claret) per tal de situar el lector.

Una vegada acabat el treball, he après quins tipus d'adaptacions audiovisuals hi ha per al pas de la literatura al cinema o a la televisió segons diferents criteris (fidelitat, tipus de relat, extensió i proposta estetico-cultural). He pogut entendre la

coherència dels actes dels personatges principals i la seva actitud envers la Guerra Civil, atès que estan molt ben justificats a les novel·les i la sèrie les fa entendre de manera excel·lent: cadascú té uns motius concrets per creure en el que creu. I el que he extret d'això ho he intentat emmirallar a la societat de l'època, a les persones que van viure el conflicte i la postguerra, per comprendre el posicionament que van adoptar i, el que més m'ha sorprès, he sabut interpretar comentaris o gestos que sense aquest treball no hauria entès correctament. He constatat que tot allò vinculat a la Guerra Civil és un tema força recorrent en el món audiovisual català i també m'he endinsat en la figura de l'autora, una dona que m'ha interessat molt i a qui he pogut conèixer més. És ara quan comprenc bé les paraules que una vegada ella va dir: «La literatura és una mentida perquè el lector pugui veure una mica de realitat». I és molt cert que la seva literatura era un reflex de la realitat!

Bibliografia i webgrafia (extracte)

Des del balcó, Dossier del projecte. In Vitro S.A., Institut del Cinema Català (ICC) i directors. Barcelona. Font: Filmoteca de Catalunya — FRANCÉS, M. Àngels. Una revolució de paraules*. Serra d'Or*. 2016, número 679-680, pàgines 43-47 — GARCIA, Betsabé. *Con otros ojos. La biografía de Montserrat Roig.* Barcelona: Roca Editorial, 2016. ISBN: 978-84-16498-40-6. — ROIG, Montserrat. *Molta roba i poc sabó... i tan neta que la volen.* Barcelona: Edicions 62, 1978 (tercera edició) [1971]. Col·lecció: El cangur. ISBN: 84-297-1386-7. — ROIG, Montserrat. *Ramona, adéu.* Barcelona: Edicions 62, 1991 (dotzena edició) [1972]. Col·lecció: El cangur. ISBN: 84-297-1221-6. — ROIG, Montserrat. *El temps de les cireres.* Barcelona: Edicions 62, 2013 (cinquena edició en aquest segell) [1977]. Col·lecció: La butxaca. ISBN: 978-84-96863-98-9. — ROIG, Montserrat. *L'hora violeta.* Barcelona: Edicions 62, 1983 (vuitena edició) [1980]. Col·lecció: El balancí. ISBN: 84-297-1667-X. — SÁNCHEZ NORIEGA, José Luís. *De la literatura al cine. Teoría y análisis de la adaptación*. Barcelona: Ediciones Paidós Ibérica, S.A., 2000. Col·lecció: Cine. ISBN: 84-493-0896-8. — "Montserrat Roig: l'hora violeta". Documental dirigit per Neus Ràfols. TV3 a la carta [en línia] [Data de consulta: 12 de juliol 2017] Disponible a: <http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/sense-ficcio/montserrat-roig-lhora-violeta/video/5678043/> — CENDROS, Teresa. "TV3 convierte la obra novel·lística de Montserrat Roig en una sèrie" [en línia] El Periódico, Barcelona, 21 de novembre 2001 [Data de consulta: 18 de febrer 2017] Disponible a: <http://elpais.com/diario/2001/11/21/catalunya/1006308468_850215.html> — Llistat de les sèries de televisió realitzades originalment en català, Viquipèdia [en línia] [Data de consulta: 19 de juny 2017] Disponible a: <https://es.wikipedia.org/wiki/Anexo:Series_de_televisión_catalanas> — MARTÍN, Enric; PARÉ, Pep. "Guia de lectura *Ramona, adéu*, de Montserrat Roig" [en línia] Editorial Cruïlla, Barcelona [Data de consulta: 14 d'agost 2017] Disponible a: <http://llenguacat.wikispaces.com/file/view/guia+de+lectura+ramona+adéu.pdf>